

**Кіровоградський національний технічний університет
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки та організації виробництва**

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

**Методичні вказівки до вивчення курсу для студентів напряму
підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»**

Затверджено на засіданні кафедри
«Економіки та організації
виробництва»
Протокол № 6 від 12.12.2013 р.

**Кіровоград
2014**

Економіка підприємства: Методичні вказівки до вивчення курсу для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» /Укл. І.В. Журило. – Кіровоград: КНТУ, 2014. – 52с.

Методичні вказівки до вивчення курсу «Економіка підприємства» містять навчальну програму курсу, комплекс навчально-методичного забезпечення до кожної теми курсу (план семінарського заняття, список систематизованої літератури, питання для поглибленого вивчення матеріалу, теми рефератів, практичні задачі); критерії оцінки рівня знань студентів з дисципліни, екзаменаційні питання, а також список джерел для поглибленого вивчення курсу.

Укладач: І.В. Журило

Рецензент: Л.М.Романюк, к.е.н., доцент

ВСТУП

Потенціал економічного зростання держави визначається ефективністю функціонування виробництва. Головними господарськими завданнями промислового підприємства є вдосконалення асортиментної політики, швидке реагування на зміни суспільних потреб, досягнення фінансової стабільності. Реалізація практичних рішень у цих сферах визначає стійку позицію підприємства в динамічному конкурентному середовищі та потребує глибоких економічних знань.

Економіка підприємств – це наука про ефективність виробництва, шляхи і методи досягнення підприємством найкращих результатів при найменших витратах.

Курс «Економіка підприємства» є базовою загальноекономічною дисципліною для майбутніх фахівців-економістів, оскільки охоплює усі ключові розділи прикладної економіки, організації та забезпечення ефективного господарювання на рівні підприємства.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства» – опанування студентами основних розділів прикладної економіки, ознайомлення з методами організації ефективного господарювання на рівні основної ланки суспільного виробництва – підприємства, набуття необхідної сукупності теоретичних та практичних знань з управління виробництвом на сучасному етапі розвитку ринкової економіки.

Завдання для викладача: спираючись на сучасні наукові джерела, статистичну базу, власні знання і економічну ерудицію знайти ефективні засоби донесення до студентів змісту навчальної дисципліни, створити умови повноцінного засвоєння ними навчального матеріалу у межах відведеного для цього часу. Викладач самостійно обирає методичні підходи щодо досягнення поставленої мети вивчення дисципліни, віддаючи перевагу тим або іншим підручникам і посібникам, надає з цього приводу відповідні рекомендації студентам.

Завдання для студента – у межах часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, керуючись отриманою від лектора і асистента навчальною інформацією (наданою відповідно до даної робочої програми), засвоїти теоретичний матеріал курсу, навчитись аналізувати і розв'язувати теоретичні і практичні завдання щодо забезпечення ефективної функціонування підприємства, вирішувати прикладні питання економіки, організації та управління виробництвом, знаходити резерви підвищення його ефективності.

1. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Предмет та методологія курсу «Економіка підприємства»

Походження терміну «економіка» та його значення. Об'єкт і предмет економіки підприємства як наукової дисципліни. «Економіка підприємства» як складова частина комплексу економічних і математичних наукових дисциплін. Її вертикальні і горизонтальні зв'язки з іншими науковими дисциплінами. Забезпечуючи і забезпечувані по відношенню до економіки підприємства наукові дисципліни. Методологія вивчення курсу та її основи.

Тема 2. Підприємство як суб'єкт господарювання

2.1. Підприємство як відкрита економічна система. Ринкова модель підприємства. Структура його зовнішнього оточення.

2.2. Поняття, цілі й напрямки діяльності підприємства. Поняття підприємства як організаційно виокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія і цілі діяльності підприємства. Головні напрями діяльності підприємства (маркетингова, інноваційна, виробнича, економічна та соціальна діяльність; післяпродажний сервіс).

2.3. Правові основи функціонування підприємства. Юридичні акти, що слугують законодавчою базою функціонування підприємства. Господарський Кодекс України, зміст його основних розділів, перелік регламентованих ним питань. Статут підприємства. Генеральна тарифна угода. Колективний договір. Інші правові документи, що регулюють окремі напрями діяльності підприємства.

2.4. Класифікація підприємств. Практичне значення класифікації підприємств. Виокремлення підприємств за окремими ознаками: мета і характер діяльності; форма власності майна; належність капіталу; правовий статус і форма господарювання; галузево-функціональний вид діяльності; технологічна (територіальна) цілісність і ступінь підпорядкування; розміри за чисельністю працівників.

2.5. Структура підприємств. Поняття загальної та виробничої структури підприємства. Види виробничої структури за певними ознаками (цехова, безцехова, корпусна, комбінатська, технологічна, предметна, змішана) і чинники її формування.

2.6. Добровільні та інституційні об'єднання підприємств. Об'єктивна обумовленість та економічно-соціальна доцільність різних за принципами і цілями об'єднання підприємств виробничої і невиробничої сфер діяльності. Сучасні форми добровільного та інституційного об'єднання підприємств (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги та ін.). Мета їх створення, особливості та ефективність діяльності.

Тема 3. Основи підприємницької діяльності

3.1. Підприємництво як сучасна форма господарювання.

Сутність, основні функції, принципи здійснення та види підприємництва. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Значення підприємницької діяльності для функціонування ефективної системи господарювання. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу. Загальна типологія виробничої і посередницької підприємницької діяльності. Формування належного підприємницького середовища. Державна політика активізації підприємницької діяльності в Україні.

3.2. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності. Підприємницькі договори (контракти, угоди) як визначальна правова форма партнерських взаємин. Структуризація і порядок укладання договорів. Типовий зміст, загальні та специфічні умови договору. Формування конкретних умов договору. Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів. Партнерські зв'язки та угоди (операції). Основні напрями співпраці партнерів. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну і торгівлі, фінансових відносин. Факторинг.

3.3. Міжнародна підприємницька діяльність. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи і види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація та процедура створення, механізм функціонування. Тенденції і проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

Тема 4. Виробнича програма підприємства

4.1. Продукція як основний результат діяльності підприємства.

Вироблена продукція (надана послуга) як конкретний продукт праці, результат діяльності виробничих та інших господарських систем. Класифікація продукції: за економічним призначенням та роллю у процесі суспільного виробництва; за ступенем готовності до процесу споживання.

4.2. Сутність, значення та основні етапи розробки виробничої програми. Сутність виробничої програми як комплексного завдання з випуску та реалізації продукції. Її значення як провідного розділу плану підприємства. Умови та завдання оптимізації виробничої програми. Етапи її розробки.

4.3. Показники виробничої програми. Номенклатура та асортимент продукції (послуг). Показники обсягу продукції (послуг): натуральні, трудові, вартісні. Товарна, валова, реалізована, чиста продукція, незавершене виробництво. Їх сутність, значення та сфера застосування.

Тема 5. Основні виробничі фонди

5.1. Сутність та види капіталу. Капітал як головна сума коштів на започаткування та здійснення діяльності. Сутність авансованого, основного та оборотного капіталу. Його класифікація за джерелами формування.

5.2. Характеристика матеріальних активів (виробничих фондів та іншого майна). Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Склад і взаємозв'язок засобів виробництва і виробничих фондів. Виробничі фонди як вартісна категорія. Поділ виробничих фондів на основні та оборотні. Відмінні ознаки і сутнісна характеристика основних та оборотних фондів. Практичне значення основних та оборотних фондів для здійснення процесу виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг).

5.3. Класифікація та структура основних фондів. Класифікація основних фондів за характером участі у процесі розширеного відтворення. Майно соціального призначення. Класифікація основних фондів за специфікою виробничого призначення. Поділ основних фондів за роллю у процесі виробництва (на активні та пасивні). Структура основних фондів, чинники і тенденції її динаміки на підприємстві.

5.4. Оцінка основних фондів. Види оцінки основних фондів, сфера їх використання. Первісна і відновлена, повна та залишкова вартість основних фондів. Ліквідаційна вартість основних фондів.

5.5. Спрацювання, амортизація і відтворення основних фондів. Характеристика процесу відтворення основних фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних фондів. Види фізичного спрацювання та техніко-економічного старіння засобів праці та форми їх усунення. Амортизація основних фондів. Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення (реновацію) основних фондів. Методи прямолінійної (рівномірної) та прискореної амортизації засобів праці.

5.6. Ефективність відтворення і використання основних фондів. Економічне і соціальне значення підвищення ефективності відтворення та використання основних фондів підприємства. Системи показників ефективності відтворення засобів праці; рівня використання окремих видів і всієї сукупності основних фондів. Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства.

Тема 6. Оборотні фонди та оборотні кошти підприємства

6.1. Склад і структура оборотних фондів підприємства. Елементний склад оборотних фондів, характеристика виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів. Виробничо-технологічна (стадійна) структура оборотних фондів.

Показники та шляхи кращого використання матеріальних ресурсів. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.

6.2. Оборотні кошти та джерела їх формування. Фонди обігу. Сутнісна характеристика оборотних коштів. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Період обороту оборотних коштів. Їх класифікація за джерелами формування.

6.3. Нормування (управління) оборотних коштів. Нормовані та ненормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів. Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства.

6.4. Показники оборотності (ефективності використання) оборотних коштів. Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності і завантаження, тривалість одного обороту в днях; методика їх обчислення. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягів до нормативного рівня за умов кризової економічної ситуації на підприємстві.

Тема 7. Нематеріальні ресурси та активи підприємства

7.1. Нематеріальні ресурси. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їхній вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Інформація як особливий суспільний ресурс. Види об'єктів інтелектуальної власності. Сучасні інформаційні технології і програмні продукти. Характеристика об'єктів промислової власності: винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків і знаків обслуговування, зазначення місця походження товару, способів захисту від недобросовісної конкуренції. Об'єкти, що охороняються авторським та суміжними правами. Інші нетрадиційні нематеріальні ресурси підприємства (ноу-хау, раціоналізаторські пропозиції, гудвіл).

7.2. Нематеріальні активи. Поняття та елементний склад нематеріальних активів. Форми правового захисту різних об'єктів інтелектуальної власності. Патенти на право користування об'єктами промислової властивості.

7.3. Реалізація права власності на нематеріальні ресурси. Ліцензійна угода. Ліцензії та їхні види. Способи розрахунків за ліцензію.

7.4. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів. Підходи до визначення вартості окремих об'єктів інтелектуальної власності. Визначення норм і сум амортизації нематеріальних активів.

Тема 8. Персонал та продуктивність праці

8.1. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Тлумачення економічних термінів: трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал. Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Виокремлення і характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.

8.2. Визначення чисельності окремих категорій працівників. Чинники, які мають враховуватися у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Визначення чисельності її працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, форм власності та сфер діяльності. Методи розрахунку чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

8.3. Кадрова політика і система управління персоналом. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств та інших суб'єктів господарювання. Її функціональні підсистеми. Джерела набору персоналу. Трудовий договір (контракт).

8.4. Оцінка персоналу. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу. Адаптована до ринкових умов господарювання система формування та набору різних категорій персоналу. Методи оцінки і відбору працівників для підприємств та інших суб'єктів господарювання. Оцінка ділових якостей керівників і менеджерів. Форми та ефективність підготовки, перенавчання і підвищення кваліфікації кадрів.

8.5. Продуктивність праці персоналу. Продуктивність праці як економічна категорія. Різноманітність підходів до визначення та можливі методи розрахунку продуктивності праці на підприємствах виробничої сфери. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці. Прогнозування рівня продуктивності персоналу на підприємстві. Динаміка і резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах різних галузей економіки України за сучасних умов господарювання.

Тема 9. Мотивація та оплата праці

9.1. Мотивація трудової діяльності працівників. Поняття системи мотивації праці. Концептуальні характеристики багатofакторних моделей мотивації трудової діяльності, що ґрунтуються на теоріях справедливості, очікування та потреб. Вимоги

щодо формування системи мотивації праці на рівні підприємства. Класифікація методів мотивації. Фундаментальні принципи регулювання поведінки працівників. Алгоритм регулювання поведінки окремих категорій персоналу залежно від результативності діяльності.

9.2. Політика оплати праці. Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулююча, регулювальна, соціальна) та їх реалізація. Державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Політика оплати праці підприємств, організацій та інших первинних суб'єктів господарювання. Закон України «Про оплату праці» (1995 р.). Договірне регулювання оплати праці найманого персоналу шляхом укладання різнорівневих тарифних угод. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Основи організації оплати праці на підприємствах.

9.3. Тарифно-посадова система оплати праці. Основні її елементи (тарифно-кваліфікаційні довідники; кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка).

9.4. Форми та системи оплати праці. Дві форми заробітної плати, що базуються на тарифній системі, - відрядна та почасова. Умови їх використання. Основні системи оплати праці у рамках даних форм заробітної плати (відрядної: пряма відрядна, непряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна; почасової: проста почасова, почасово-преміальна, за посадовими окладами. Права засновників щодо вибору форм і систем оплати праці. Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати. Колективні форми організації та оплати праці.

9.5. Безтарифна форма оплати праці. Фактори, що визначають величину заробітної плати: кваліфікаційний рівень працівника, коефіцієнт його трудової участі та фактично відпрацьований час. Підходи до їхнього встановлення.

9.6. Участь працівників у прибутках підприємства. Сутність і стимулююча роль участі працівників фірми в її прибутках (доходах). Системи участі працівників у прибутках за результатами сукупної діяльності і на основі відносин власності. Характеристика та ефективність окремих систем участі персоналу фірми у прибутках. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках (доходах) і власності приватизованих підприємств.

Тема 10. Управління підприємством

10.1. Сутність і функції процесу управління. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання.

Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами.

10.2. Методи управління діяльністю підприємств. Поняття і теоретико-методологічна основа класифікації методів управління. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня.

10.3. Організаційні структури управління підприємствами різних форм власності. Поняття і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління новостворюваних підприємств різних розмірів і форм власності, галузевої належності.

10.4. Вищі органи державного управління підприємствами. Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами. Державні корпорації, концерни, міністерства і комітети як вищі органи прямого управління підприємствами та організаціями. Органи централізованого (загальнодержавного) управління суб'єктами господарювання. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки.

Тема 11. Організація виробництва

11.1. Сутнісна характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів. Поняття та основні елементи виробничого процесу. Технологічний процес як головна складова виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням (основні, допоміжні, обслуговуючі), перебігом у часі (дискретні, безперервні) і ступенем автоматизації (ручні, механізовані, автоматизовані, автоматичні). Принципи організації виробничого процесу: спеціалізація, пропорційність, паралельність, прямоочність, безперервність, ритмічність, автоматичність, гнучкість. Тривалість виробничого циклу як характеристика виробничого процесу.

11.2. Організаційні типи виробництва. Необхідність виокремлення і дефініція типу виробництва. Сутнісна характеристика одиничного, серійного і масового типів виробництва. Дослідно-експериментальне виробництво. Характеристика робочих місць за ознаками особливостей операцій та обладнання в різних типах виробництва. Порівняльна характеристика типів виробництва.

11.3. Методи організації виробництва. Застосовувані методи організації виробництва. Властиві ознаки, сфери застосування і модифікації непотокового виробництва. Загальна характеристика потокового виробництва.

11.4. Форми організації виробництва. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація та розукрупнення виробництва. Малі фірми в системі господарювання. Сутність, показники рівня розвитку та ефективності спеціалізації, кооперування і конверсії виробничих підприємств. Комбінування виробництва. Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Тема 12. Виробнича та соціальна інфраструктура

12.1. Поняття, види і значення інфраструктури. Сутнісна характеристика інфраструктури підприємства. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства. Виокремлення капітального будівництва як специфічного елемента виробничо-соціальної інфраструктури. Вплив інфраструктурних підрозділів на економіку підприємства.

12.2. Система технічного обслуговування. Поняття і функції системи технічного обслуговування підприємства. Ремонтне господарство (ремонтні служби; ремонт і форми його організації; модернізація діючого обладнання). Інструментальне господарство, його підрозділи та процес управління. Необхідність та організація транспортного господарства виробничого підприємства. Призначення, склад та організація енергетичного господарства.

12.3. Соціальна інфраструктура і діяльність підприємства. Можливі підрозділи соціальної структури підприємства, їх орієнтованість на задоволення соціальних потреб працівників. Управління діяльністю підрозділів соціальної інфраструктури за ринкових умов господарювання. Планування соціального розвитку підприємства. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства.

12.4. Відтворення і розвиток інфраструктури. Капітальне будівництво як процес створення нових, реконструкції, розширення та технічного переозброєння діючих об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури. Функції підрозділів капітального будівництва підприємства. Планування розвитку інфраструктури.

Тема 13. Прогнозування та планування діяльності підприємства

13.1. Державне економічне регулювання. Методи і принципи державного регулювання економіки. Економічні функції держави за умов ринкових відносин. Кредитні ресурси держави, їх формування,

форми та умови одержання господарюючими суб'єктами. Державне економічне регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств шляхом застосування досконалої системи їх оподаткування. Реформування податкової системи в Україні.

13.2. Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання. Мета й об'єкти прогнозування. Принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Довгострокові, середньострокові і короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

13.3. Методичні основи планування. Планування як функція управління. Принципи планування (вибір та обґрунтування цілей, системність, безперервність, оптимальність використання ресурсів, збалансованість). Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

13.4. Стратегія розвитку підприємства. Сутність стратегічного планування. Місія і стратегічні цілі підприємства. Основні етапи стратегічного планування діяльності підприємства. Методи вибору стратегії. Різновиди стратегії (зростання, стабілізації, виживання). Функціональні стратегії підприємства.

13.5. Бізнес-планування. Його призначення і роль в системі передбачення перспектив розвитку виробництва (господарської діяльності). Типовий зміст і методика складання окремих розділів бізнес-планів.

13.6. Тактичне та оперативне планування. Відмінність тактичного планування від стратегічного. Основний зміст і можливі типові розділи тактичних (середньо- та короткострокових) планів підприємства. Показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства.

Тема 14. Витрати та ціни на продукцію (послуги)

14.1. Витрати та собівартість продукції (послуг). Поточні витрати (собівартість продукції) як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Сутність та значення показника «собівартість продукції». Відповідність між дійсними витратами підприємства на виробництво та реалізацію продукції та її собівартістю.

14.2. Сукупні витрати підприємства та собівартість загального обсягу продукції. Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами. Практичне значення та порядок розробки кошторису виробництва залежно від стадії і форми передбачення, наявності інформаційної бази, розміру підприємства. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Витрати на одиницю обсягу товарної продукції.

14.3. Собівартість окремих виробів Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання і калькуляційні одиниці. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Особливості калькуляції одиниці продукції, виготовленої з комплексної сировини і внаслідок товарообмінної операції (бартеру). Прогнозування собівартості нових виробів на етапах їх розробки та освоєння виробництва; можливі методи прогнозування: питомих витрат, баловий, агрегатний, кореляційний.

14.4. Класифікація витрат та види собівартості. Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками: за ступенем однорідності (одноелементні (прості) і комплексні); за способом віднесення на собівартість продукції (прямі і непрямі); за ознакою залежності від обсягу виробництва (постійні і змінні). Способи розподілу непрямих витрат. Види собівартості продукції (технологічна, цехова, виробнича, повна).

14.5. Аналітичні аспекти співвідношення змінних та постійних витрат. Критичний обсяг виробництва продукції (точка беззбитковості), графічний та аналітичний методи знаходження. Зміна критичного обсягу виробництва продукції під впливом окремих чинників.

14.6. Стратегія і шляхи зниження поточних витрат. Обґрунтування і вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Стратегічні напрями регулювання поточних витрат на різногалузевих підприємствах. Групи шляхів (чинників) зниження поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва; удосконалення організації виробництва, праці та управління; збільшення обсягу виробництва і підвищення якості продукції. Методика визначення впливу окремих (сукупності) техніко-економічних чинників на зміну (зменшення, збільшення) поточних витрат.

14.7. Ціни на продукцію (послуги), види цін. Поняття, роль і функції ціни у ринковій економіці. Види цін (тарифів) і сфери їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Визначення ціни на основі зворотної калькуляції. Система знижок і доплат до базової ціни. Граничні ціни на окремі види продукції. Напрями вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності

15.1. Зміст і форми фінансової діяльності підприємства. Напрями діяльності підприємства з формування та раціонального

використання фінансових коштів. Класифікація джерел фінансування. Складання фінансового плану підприємства. Обчислення необхідних обсягів власного капіталу і позикових коштів.

15.2. Формування й використання прибутку підприємства. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Види прибутку. Джерела формування прибутку і доходу підприємства. Валовий, чистий та реінвестований прибуток. Маржинальний дохід. Загальноприйнята практика використання прибутку підприємства. Визначення суми прибутку до оподаткування. Зростання прибутковості фірми під впливом дії окремих чинників. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.

15.3. Рентабельність ресурсів і продукції. Рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства. Методика обчислення рентабельності: виробничих фондів; сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Рентабельність обсягу товарної продукції (продажу) та окремих виробів. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах.

15.4. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Тлумачення і важливість оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Основні напрями діяльності, що забезпечують певний фінансово-економічний стан підприємства. Методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення. Економічний ефект, диференціал (фінансовий леверидж) і коефіцієнт плеча фінансового важеля. Накопичення обліково-звітної інформації для оцінки фінансово-економічного стану підприємства.

15.5. Сутнісна характеристика і вимірювання ефективності виробництва. Економічна сутність і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності: за наслідками - економічної та соціальної; за місцем отримання ефекту - локальної (госпрозрахункової) та народногосподарської; за ступенем збільшення ефекту - первісної та мультиплікаційної; за метою визначення - абсолютної та порівняльної. Критерії ефективності виробництва. Принципи формування системи показників ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності підприємства. Система показників ефективності виробництва (узагальнююча); показники використання праці (персоналу), виробничих фондів, фінансових коштів. Методичні підходи до оцінки соціальної ефективності діяльності підприємства.

15.6. Чинники підвищення ефективності виробництва. Класифікація чинників підвищення ефективності виробництва за

певними ознаками: джерелами зростання; напрямками розвитку і вдосконалення виробництва; місцем реалізації у системі управління виробництвом. Внутрішні та зовнішні чинники підвищення ефективності виробництва.

Тема 16. Інвестиційні ресурси

16.1. *Поняття, склад і структура інвестицій.* Сутнісна характеристика інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Різновиди та структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

16.2. *Визначення необхідного обсягу і джерел фінансування виробничих інвестицій.* Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві. Варіанти можливих економічних ситуацій, що мають враховуватися у процесі визначення необхідного обсягу інвестицій. Обґрунтування конкретних джерел фінансування капітальних вкладень та обчислення необхідного їх обсягу відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

16.3. *Формування і регулювання фінансових інвестицій (цінних паперів).* Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин. Умови залучення і використання фінансових інвестицій за діючої системи господарювання. Види цінних паперів, порядок їх випуску, обігу і використання. Визначення суми фінансових ресурсів, одержаних від продажу акцій. Обчислення величини дивідендів. Обґрунтування економічної доцільності придбання акцій інвестором. Державне регулювання та масштаби обігу цінних паперів.

16.4. *Залучення іноземних інвестицій для розвитку і підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.* Об'єктивна необхідність залучення іноземних інвестицій. Основні типи прямих іноземних інвестицій. Ознаки привабливості інвестування вітчизняних суб'єктів господарювання. Можливі види і форми іноземних інвестицій. Державне регулювання іноземних інвестицій в економіку України. Чинне законодавство України щодо іноземних інвестицій. Ефективність іноземних інвестицій.

16.5. *Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій.* Загальні положення методології визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції. Показники оцінки ефективності виробничих інвестицій: чистий приведений дохід, індекс дохідності, період окупності, внутрішня норма дохідності.

Особливості і показники визначення ефективності випуску та реалізації (використання) різних видів цінних паперів.

16.6. Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень і фінансових інвестицій. Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень: удосконалення проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури капітальних вкладень; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління інвестиційними процесами.

16.7. Інвестиційні проекти підприємств. Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання шляхом розробки повного або короткого варіанта бізнес-плану. Стисла характеристика інвестиційного проекту, ступінь його завершеності. Форма здійснення та необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період інвестування до початку експлуатації об'єкта. Вибір з кількох альтернативних економічно привабливішого інвестиційного проекту.

Тема 17. Інноваційні процеси

17.1. Загальна характеристика інноваційних процесів. Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів. Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Види інноваційних процесів (новин, нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Локальні та глобальні новини (нововведення). Взаємозв'язок окремих видів інноваційних процесів. Вплив новин (нововведень) на виробництво, будь-яку господарську і підприємницьку діяльність.

17.2. Науково-технічний прогрес (поступ), його загальні та пріоритетні напрями. Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (поступу) (НТП). Еволюційні та революційні форми НТП. Зміст та особливості науково-технічних революцій. Більш доскональні й нові технології, матеріали та енергія, засоби праці й кінцева продукція як усталені загальні напрями НТП. Пріоритетні напрями НТП: прогресивні базові технології; синтетичні, композиційні і надчисті матеріали; ядерна та інші нетрадиційні види енергії; робототехнічні комплекси та гнучкі автоматизовані системи; комплексна автоматизація та комп'ютеризація виробництва і процесів управління.

17.3. Організаційний прогрес. Організаційний прогрес (ОП) як узагальнене явище використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Особливості ОП, що

відрізняють його від НТП. Об'єкти: організація виробництва і праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП. Оптимізація розмірів підприємств. Обґрунтування економічної доцільності диверсифікації виробництва і конверсії підприємств воєнно-промислового комплексу.

17.4. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень. Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці. Сумарні витрати на реалізацію технічних нововведень. Урахування чинника часу при визначенні ефективності технічних нововведень. Принципово новий підхід до визначення ефективності технічних новин і нововведень з урахуванням пріоритетності критерію соціальної ефективності та екологічної безпеки. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Тема 18. Виробнича потужність підприємства

18.1. Сутність та види виробничої потужності (ВП) підприємства. Сутність та одиниці виміру ВП. Види ВП: перспективна, проектна, ефективна, резервна, поточна (фактично досягнута, діюча). Вхідна, вихідна та середньорічна ВП підприємства. Їх визначення. Поняття вузького місця у виробництві.

18.2. Фактори, які визначають ВП. Дієздатність основних фондів (виробничого та технологічного обладнання). Техніко-економічні норми використання обладнання. Фонд часу роботи обладнання, режим роботи підприємства. Якість і склад сировини, матеріалів та напівфабрикатів. Технологія виробництва. Рівень організації праці та виробництва. Спеціалізація та кооперування підприємств. Виробнича площа. Рівень підготовки кадрів та їх відношення до праці.

18.3. Методика визначення ВП підприємства. Розрахунок ВП провідного цеху, дільниці, групи технологічного устаткування з виготовлення однорідної продукції. Технологічна спроможність (потужність) решти виробничих ланок підприємства. Розрахунок та порівняння коефіцієнтів сумісності. Послідовність розрахунку ВП в умовах серійного, дрібносерійного та одиничного виробництва. Проектування заходів щодо розширення «вузьких місць» згідно з коефіцієнтом виробничої потужності провідної групи устаткування. Виробнича потужність складальної дільниці (цеху). Побудова діаграми потужності підприємства. Показники рівня використання ВП підприємства: коефіцієнт освоєння проектної потужності; коефіцієнт використання поточної потужності.

18.4. Оптимізація виробничої програми та потужності підприємства. Обґрунтування планових обсягів випуску продукції виробничою потужністю. Послідовність дій при оптимізації виробничої програми та потужності підприємства.

Тема 19. Якість та конкурентоспроможність продукції

19.1. Маркетингова діяльність підприємства. Поняття, функції і принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова та комерційна концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу підприємства. Оцінка маркетингового потенціалу фірми. Особливості визначення ринкового попиту на окремі види продукції (послуг).

19.2. Матеріально-технічне забезпечення виробництва. Характеристика матеріально-технічного забезпечення виробництва. Форми і системи матеріально-технічного забезпечення. Децентралізована (пасивна) і централізована (активна) системи живлення матеріалами внутрішньовиробничих підрозділів. Обчислення потреби підприємства в матеріалах.

19.3. Суть, показники та методи оцінювання якості продукції (послуг). Якість продукції як економічна категорія. Технічний рівень продукції. Система одиничних та загальних показників якості продукції та їхня характеристика. Методи оцінки якості продукції.

19.4. Стандартизація і сертифікація продукції (послуг). Сутнісна характеристика стандартизації продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Застосовувані в Україні стандарти (міжнародні, державні, галузеві, науково-технічних та інженерних товариств, підприємств) і технічні умови. Сучасні напрями удосконалення стандартизації виробів. Поняття та економічне значення сертифікації продукції. Обов'язкова і добровільна сертифікація виробів в Україні. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості. Формування систем якості на підприємствах України. Економічна ефективність стандартизації та сертифікації продукції.

19.5. Державний нагляд за якістю і внутрішньовиробничий технічний контроль. Функції та організація роботи Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандарту України). Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів територіальними органами Держстандарту - центрами стандартизації, метрології та сертифікації. Об'єкти державного нагляду. Матеріальна відповідальність за порушення вимог стандартів. Внутрішньовиробничий технічний контроль якості. Об'єкти технічного контролю на вході та виході виробничої системи, упродовж технологічного процесу виготовлення продукції. Основні види

технічного контролю якості на підприємствах України, їх ефективність.

19.6. Конкурентоспроможність продукції. Поняття і методи визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку. Зростаючий випуск конкурентоспроможної продукції як необхідна умова виходу на світовий ринок і формування сталого іміджу на ньому, забезпечення стабільного фінансового стану підприємства. Технічні, організаційні та соціальні шляхи (заходи) підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств України.

Тема 20. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

20.1. Змістово-типологічна характеристика економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Багатоаспектне тлумачення економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Об'єктові види економічної безпеки за типами суб'єктів, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози для економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого і певної сукупності підприємств.

20.2. Рівень економічної безпеки і кризовий стан підприємства. Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина настання кризового стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства. Легка, важка і катастрофічна економічна криза; основні причини та наслідки. Фази реакції керівництва фірми на настання економічної кризи: шоку, оборонного відступу, визнання кризи, адаптації і зміни поведінки. Розробка програми виходу з економічної кризи.

20.3. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства (безпосередні чинники виробництва, стабільний попит на продукцію, надійність постачальників, зовнішня конкуренція, державне економічне регулювання діяльності підприємства, надійний захист комерційної таємниці, компетентність керівництва фірми). Розробка власної довгострокової стратегії формування високого рівня економічної безпеки фірми. Необхідні заходи і ресурси для реалізації стратегії досягнення належної економічної безпеки господарюючого суб'єкта.

20.4. Національна програма антикризового господарювання. Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій. Змістова характеристика державної програми антикризового господарювання. Форми та ефективність реалізації програми антикризового господарювання.

Тема 21. Реструктуризація і санація (фінансове оздоровлення) підприємств

21.1. Структурна перебудова економіки і реструктуризація підприємств. Об'єктивна необхідність і стратегія структурної перебудови економіки та її базових галузей. Сутнісна характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємств (організацій). Вплив реформування форм власності на реструктуризацію виробничо-господарської діяльності підприємств.

21.2. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) реструктуризації різних організаційних утворень. Конверсія, диверсифікація та розукрупнення виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Холдингові компанії як нові організаційні утворення, економічне обґрунтування їх створення в окремих галузях народного господарства України. Методичні підходи до визначення ефективності реструктуризації різних господарюючих суб'єктів. Набутий вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

21.3. Санація (фінансове оздоровлення) господарюючих суб'єктів. Тлумачення механізму санації та цілей її проведення. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно-конкурентоспроможних підприємств (організацій). Практика, масштаби та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні.

Тема 22. Банкрутство та ліквідація підприємств

22.1. Банкрутство підприємств (організацій) як економічне явище. Сутнісна характеристика банкрутства підприємства (організації). Чинники, що спричиняють банкрутство фірми. Симптоми прояву банкрутства суб'єкта господарювання. Імовірні зони ризику банкрутства. Реакція господарюючого суб'єкта на настання кризового фінансово-економічного стану. Процедура офіційного порушення справи про визнання банкрутом того чи іншого підприємства (організації). Основні положення Закону України «Про

банкрутство». Масштаби і тенденції банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.

22.2. Організація і наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств. Загальна характеристика процесу організації ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Організаційно-економічні заходи і допустима тривалість процесу ліквідації підприємства (організації)-банкрута. Форми ліквідації підприємств (організації)-банкрутів: фізичне припинення діяльності, розпродаж майна «з молотка», перепрофілювання діяльності зі зміною власника тощо.

2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

2.1 Тематика та плани практичних занять

ТЕМА: ПІДПРИЄМСТВО У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

План семінарського заняття № 1:

1. Підприємство як відкрита економічна система.
2. Визначення цілей і напрямків діяльності підприємства.
3. Правові основи функціонування підприємства.
4. Класифікація і структура підприємств.
5. Добровільні та інституційні об'єднання підприємств (організацій).

Теми рефератів:

1. Особливості визначення місії та головних напрямів діяльності підприємств різних форм власності та сфер діяльності.
2. Основні тенденції зміни законодавчої бази діяльності підприємств на Україні.
3. Структура підприємства та чинники, що на неї впливають.
4. Мета створення, особливості та ефективність діяльності добровільних та інституційних об'єднань підприємств.
5. Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу.

ТЕМА: ВИРОБНИЧА ПРОГРАМА ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття № 2:

1. Продукція як основний результат діяльності підприємства.
2. Сутність, значення та основні етапи розробки виробничої програми підприємства.
3. Показники виробничої програми.

Практичні завдання:

Завдання № 1. Машинобудівне підприємство випустило товарної продукції на суму 522 тис. грн. Вартість залишків незавершеного виробництва за основною продукцією на 1 березня складала 155 тис. грн., на 1 квітня – 172 тис. грн. Вартість залишків спеціального інструменту власного виготовлення на початок місяця 15400 грн. та на кінець – 12300 грн. Ливарний цех виготовив для механічного відливок на 120 тис. грн., ковальський – на 95 тис. грн.

Визначити обсяг валової продукції, валового та внутрішньозаводського обороту.

Задача № 2. Обчислити показники обсягу виробництва і реалізації продукції фірмою за даними табл. 1.

Таблиця 1 – Вихідні дані

Показники	Величина
1. Обсяг виробництва, шт.	5000
2. Оптова ціна виробу, грн.	1200
3. Обсяг незавершеного виробництва, грн.: – на початок року – на кінець року	50000 37000
4. Собівартість одного виробу, грн.	1000
5. Тривалість виробничого циклу, робочих днів	12
6. Приріст залишків готової продукції на складі за рік, шт.	60
7. Коефіцієнт нарощування витрат	0,62
8. Кількість робочих днів на рік	230

Задача № 3. Обчислити виконання плану з обсягу виробництва й асортименту продукції на основі даних табл. 2.

Таблиця 2 – Вихідні дані

Виріб	Випуск продукції, тис. грн.	
	план	факт
А	100	106
Б	84	162
В	305	210
Г	500	425

Задача № 4. Обґрунтувати виробничу програму малого підприємства з виробництва металовиробів з точки зору забезпеченості металом, якщо на плановий період підприємство уклало договори на поставку металу в обсязі 8 т, середня вага виробу – 0,85 кг. Коефіцієнт використання металу – 0,72. 30% відходів металу можуть повторно використовуватися у виробництві. На плановий період мале підприємство може поставити споживачам 7500 шт. металовиробів.

Задача № 5. Визначити обсяг товарної і валової продукції підприємства, якщо основними цехами виготовлено продукції на 235 тис. грн., у тому числі на внутрішньовиробничі потреби витрачено продукції на 27 тис. грн. Допоміжними цехами для реалізації виготовлено продукції на 22 тис. грн., ремонтні роботи виконано за спеціальним замовленням на 14 тис. грн. Залишки незавершеного виробництва у порівнюваних цінах на початок розрахункового періоду становили 76 тис. грн., на кінець – 63 тис. грн.

Задача № 6. Підприємство планує випустити товарної продукції на суму 4300 тис. грн. Залишки нереалізованої продукції на початок планового періоду склали 320 тис. грн. Вартість відвантаженої, але не оплаченої продукції – 50 тис. грн. Запланований залишок нереалізованої продукції на кінець планового періоду – 290 тис. грн. Обсяг реалізованої продукції у порівнюваних цінах за минулий рік – 3950 тис. грн. Визначити обсяг реалізації на плановий рік, а також заплановане збільшення обсягу реалізації.

ТЕМА: ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття № 3:

1. Класифікація фондів підприємства.
2. Основні фонди, їх класифікація та структура.
3. Облік, оцінка, спрацювання та відтворення основних фондів.
4. Показники ефективності використання основних фондів.
5. Визначення, складові елементи оборотних фондів підприємства.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Терміни служби устаткування та їх оптимізація.
2. Сучасні проблеми амортизаційної політики держави і підприємств різних форм власності.
3. Ефективність різних форм відтворення основних фондів.
4. Джерела формування фінансових коштів підприємства за умов ринкової економіки.

Теми рефератів:

1. Тенденції розширеного відтворення основних фондів на підприємствах України.
2. Напрямки інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства за нормальних умов господарювання.

Практичні завдання:

Задача № 7. У 2010 р. на придбання, доставку і монтаж 10-ти верстатів підприємство витратило 2350 тис. грн. Через три роки підприємством було придбано ще 5 таких же верстатів сумарною вартістю 1000 тис. грн. Норма амортизації 15%. Визначити: 1) величину морального зношення токарного верстата; 2) загальну суму фізичного зношення усього обладнання у 2015 р.; 3) залишкову вартість одного верстата I і II черги уведення у 2015 р.

Задача № 8. Визначити середньорічну вартість основних фондів в плановому періоді та залишкову вартість на кінець планового періоду за даними табл. 3.

Таблиця 3 – Вихідні дані

Показники	Звітний рік	Плановий рік
Вартість основних фондів на початок року, тис. грн., в тому числі:	10000	...
- будівель і споруд	4500	...
- транспортних засобів	1900	...
- обладнання	3600	...
Введено обладнання в травні, тис. грн.	100	-
Вибуло обладнання в жовтні, тис. грн.	50	150
Придбано автомобіль для виробничих потреб у червні, тис. грн.	-	500
Введено в дію гараж в липні, тис. грн.	-	200
Норма амортизації, %:	5	
- будівель і споруд	25	
- транспортних засобів	15	
- обладнання		

Задача № 9. Визначити первісну вартість машини та річну норму амортизації на повне її відновлення, якщо відомо, що строк служби машини – 8 років, щорічні амортизаційні відрахування – 20 тис. грн.

Задача № 10. Підприємство може застосувати прискорену амортизацію активної частини основних фондів. Визначте, яким саме методом краще скористатися при нарахуванні амортизації (методом зменшуваного залишку чи кумулятивним методом), якщо первісна вартість верстата 100 тис. грн., а нормативний строк служби – 5 років.

Задач № 11. Визначити на якому з двох підприємств краще використовуються основні фонди за даними табл. 4.

Таблиця 4 – Вихідні дані

Показники	I підприємство	II підприємство
Випуск товарної продукції, млн. грн.	500	350
Кількість виробничого персоналу, тис. осіб	16,0	12,3
Фондоозброєність праці, грн.	13500	14800

Задача № 12. Обчислити коефіцієнт змінності роботи верстатів в цеху, якщо 30 з них працює в одну зміну, 80 – в дві зміни, 20 – в три зміни.

Задача № 13. Визначити коефіцієнт змінності обладнання в цеху, якщо при наявності 100 верстатів, двозмінному режимі роботи, 22 робочих днях та 8-годинній їх тривалості, фактично було відпрацьовано 28500 верстато-годин.

ТЕМА: ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття № 4:

1. Оборотні кошти: поняття, структура, джерела формування.
2. Нормування оборотних коштів.
3. Ефективність використання оборотних коштів: основні показники, напрямки підвищення ефективності.
4. Вітчизняні та зарубіжні системи матеріально-технічного постачання.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Проблеми підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємствах України.
2. Вітчизняні та зарубіжні системи матеріально-технічного постачання.

Теми рефератів:

1. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягу за умов кризової економічної ситуації на підприємстві.
2. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.

Практичні завдання

Задача № 14. Визначити норми запасу в днях та розрахувати часткові нормативи оборотних коштів за видами основних матеріалів та покупних напівфабрикатів і загальний норматив (табл. 5).

Таблиця 5 – Вихідні дані

Вид матеріалу	Планова річна потреба, млн. грн.	Транспортний запас, діб	Середній інтервал між поставками
1. Литво чавунне	2000	2	30
2. Прокат металів	30	3	22
3. Металовироби	100	4	90

Планова виробнича програма IV кварталу року складає 30% річної. На розвантаження і складування матеріалів в середньому витрачається один день. Час підготовки до виробництва не планується. Страховий запас приймається в розмірі 50% поточного запасу.

Задача № 15. Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві, якщо виробнича собівартість виробу за плановою калькуляцією – 200 грн. (в тому числі витрати на сировину, основні матеріали і покупні напівфабрикати – 120 грн.), тривалість виробничого циклу – 20 робочих днів. Річний план випуску продукції – 8,4 тис. шт.

Задача № 16. Визначити показники оборотності і відносне вивільнення оборотних засобів підприємства, якщо при запланованому випуску продукції 80 млн. грн. і нормативі оборотних засобів 10 млн. грн. Фактичний випуск продукції складає 95 млн. грн.

ТЕМА: НЕМАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА АКТИВИ

План семінарського заняття № 5:

1. Нематеріальні ресурси.
2. Нематеріальні активи.
3. Реалізація права власності на нематеріальні ресурси.
4. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів.

Теми рефератів:

1. Нематеріальні активи підприємства та методи їх оцінювання.
2. Нематеріальні ресурси підприємства, їх формування та ефективність використання.

ТЕМА: ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОПЛАТА ПРАЦІ

План семінарського заняття № 6:

1. Класифікація і структура персоналу.
2. Продуктивність праці персоналу: сутність, методи визначення та чинники підвищення.
3. Тарифно-посадова система оплати праці.
4. Застосовувані форми та системи оплати праці.
5. Безтарифна система оплати праці.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Тенденції динаміки структури персоналу.
2. Концепція якості трудового життя: сутність, основні положення, соціальне значення.
3. Система розрахунків можливого підвищення продуктивності праці.
4. Вибір оптимальних форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності.
5. Зарубіжний та вітчизняний досвід щодо участі працівників у прибутках (доходах) та власності приватизованих підприємств.

Теми рефератів:

1. Резерви підвищення продуктивності праці та шляхи їх використання за сучасних умов господарювання.
2. Світовий досвід використання моделей мотивації трудової діяльності у підприємницькій діяльності фірми.
3. Формування внутрішньої політики оплати праці підприємства.

Практичні завдання

Задача № 17. Мають місце годинні тарифні ставки робітників підприємства: 11,55; 12,65; 13,97; 14,74; 15,73; 18,15 грн. Визначити порозрядні тарифні коефіцієнти та діапазон тарифної сітки.

Задача № 18. Встановити розцінок на виготовлення металовиробу, якщо відомі такі дані (табл. 6).

Таблиця 6 – Вихідні дані

Операції	Розряд	Норма часу, хв.
Ливарна	IV	5,0
Токарна	V	2,5
Шліфувальна	VI	2,0
Зварювальна	III	1,7

При вирішенні даної задачі використати реальну тарифну сітку.

Задача № 19. Обчислити місячний зарібок робітника III розряду, якщо за місяць ним виготовлено 150 виробів при завданні 132 шт. Трудомісткість виготовлення виробу 1,2 нормо-год. Вихідна база для нарахування доплат 110 % від плану. Шкала для визначення проценту росту розцінки наведена в табл. 7.

Таблиця 7 – Шкала для визначення проценту росту розцінки

% перевищ. вихідної бази	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100
% росту розцінки	20	40	60	80	100

Задача № 20. Підсобний робітник обслуговує трьох основних робітників. Його годинна тарифна ставка 12,2 грн. при 8-год робочому дні. Змінна норма виробітку кожного із основних робітників становить 50 шт./зм., а фактичне виконання цієї норми за зміну становило: першим робітником – 98,5%; другим – 118,4%; третім – 110%. Визначити фактичний денний зарібок підсобника.

Задача № 21. Бригада складається з 5 робітників. Місячний бригадний зарібок склав 20 тис. грн., при цьому робітник I-го розряду відпрацював 148 н-год.; II розряду – 136 н-год.; IV розряду – 150 н-год.; і два робітника III розряду – по 160 н-год. кожен. Робітники III розряду працюють у шкідливих умовах. Визначити місячну зарібну плату кожного члена бригади.

ТЕМА: ВИТРАТИ ТА ЦІНА НА ПРОДУКЦІЮ (ПОСЛУГИ)

План семінарського заняття № 7:

1. Витрати та собівартість продукції.
2. Сукупні витрати підприємства та собівартість загального обсягу продукції (послуг).
3. Собівартість окремих виробів.
4. Класифікація витрат та види собівартості.
5. Ціна на продукцію (послуги): сутнісна характеристика, види, методи встановлення та регулювання.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Зміна критичного обсягу виробництва продукції під впливом окремих чинників.
2. Прогнозування собівартості нових виробів на етапі їхнього проектування.
3. Можливі напрямки вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Теми рефератів:

1. Графічні та аналітичні методи визначення критичного обсягу виробництва продукції.
2. Обґрунтування та вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України.
3. Особливості ціноутворення на продукцію (послуги) різних галузей економіки.

Практичні завдання

Завдача № 22. Визначити суму цехових витрат які підлягають включенню в собівартість шестерні, якщо відомо, що загальна сума цехових витрат 50 тис. грн., основна заробітна плата виробничих робітників цеху 20 тис. грн., і що по діючому технологічному процесу на повне виготовлення деталі основна заробітна плата складає 2,8 грн.

Завдача № 23. На заводі у порядку кооперування виготовляються корпуса редуктора. На одну деталь витрачається 60 кг чавуну за ціною 180 грн./т. Відходи складають 20% і реалізуються за ціною 25 грн./т. Корпуса проходять обробку у двох цехах: ливарному та механічному. Основна заробітна плата в ливарному цеху дорівнює 32,0 грн., в механічному 28,0 грн. Цехові витрати ливарного цеху – 280%, механічного 210%. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання складають 74,6 грн. Загальнозаводські витрати – 140%. Позавиробничі витрати складають 2%, планові накопичення – 15%. Визначити оптову ціну одного корпуса.

Задача № 24. Цех виготовляє три види виробів – А, Б, В:

Таблиця 8 – Вихідні дані

Показники	Вироби		
	А	Б	В
Річний випуск продукції, шт.	100	500	200
Витрати на сировину та основні матеріали, грн.	120	50	80
Витрати на закупні та комплектуючі вироби, грн.	200	80	30
Основна заробітна плата виробничих робітників, грн.	50	10	60

Цехові витрати за річним кошторисом склали 40 тис. грн. Визначити цехову собівартість виробів А, Б, В.

Задача № 25. Підприємство виготовляє та реалізує продукцію А, В, С. Дані по виробках наведено у табл. 9.

Таблиця 9 – Дані про вироби

Показник	А	В	С
Ціна за одиницю продукції, тис. грн.	100	50	120
Обсяг виробництва, од./на місяць	15	10	5
Матеріали, комплектуючі, електроенергія змінного характеру, тис. грн./од.	25	22	60
Заробітна плата основних робітників, тис. грн./од.	30	8	16

Загальногосподарські (постійні) витрат за звітний період наведено у табл. 10.

Для виробництва продукції В було придбано на умовах лізингу автоматичну лінію. Лізингові платежі складають 90 тис. грн. на місяць. Лінію розміщено у додатково орендованому приміщенні (решта цехів знаходиться у власності підприємства). Орендна плата становить 64 тис. грн. на місяць.

Таблиця 10 – Загальногосподарські витрати

Загальногосподарські витрати	Величина, тис. грн./міс.
Заробітна плата адміністративно-управлінського персоналу з нарахуваннями	100
Паливо, енергія, водопостачання постійного характеру	300
Амортизаційні відрахування	150
Інші витрати	70

Податки, що входять до собівартості складають 1% виручки від реалізації.

Визначити собівартість та рентабельність кожного виду продукції, використовуючи два підходи:

– класичний розрахунок собівартості одиниці продукції, розподіляючи загальногосподарські витрати пропорційно основній заробітній платі виробничих робітників;

– управлінський підхід, розподіляючи витрати за джерелами їх виникнення.

Порівняти отримані результати. Зробити висновки.

Задача № 26. Поточний обсяг реалізації продукції підприємства з урахуванням кон'юнктури ринку може дорівнювати 15000 од. Ціна реалізації одиниці продукції становить 30 грн. Змінні витрати в розрахунку на одиницю продукції складають 12 грн., а постійні витрати на весь річний випуск продукції – 80000 грн.

Розрахувати:

1) точку беззбитковості виробництва, використавши аналітичний і графічний методи розрахунку;

2) додатковий розмір прибутку, який одержить підприємство за умови скорочення змінних витрат на 10% і постійних витрат на 20000 грн.

ТЕМА: ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття № 8:

1. Прибутковість (дохідність) підприємства.
2. Рентабельність продукції та ресурсів.

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Державна політика оподаткування та прибутковість підприємств.
2. Підвищення прибутковості фірми під впливом дії окремих чинників.
3. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки.

Теми рефератів:

1. Загальноприйнята практика використання прибутку (доходу) підприємства.
2. Динаміка рівня прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.
3. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Практичні завдання

Задача № 27. Відомі такі дані про роботу підприємства у звітному періоді:

– випущено продукції на суму 240000 грн. загальною собівартістю 182 тис. грн.;

- залишки готової продукції на складах на початок року становили 20 тис. грн., а на кінець року вони зменшились на 9%;
- протягом року було реалізовано продукції підсобного господарства на суму 18 тис. грн. При собівартості 15,8 тис. грн.;
- одержано грошових коштів у вигляді сплачених штрафів за порушення договірної дисципліни на суму 3,8 тис. грн.;
- мали місце збитки від інших позареалізаційних операцій на суму 3,95 тис. грн.;
- погашено проценти за банківський кредит в сумі 2,2 тис. грн.;
- погашено заборгованість за енергоносії в сумі 8,3 тис. грн.;
- прибуток оподатковувався за ставкою 30%.

Розрахувати величину фонду споживання і фонду нагромадження підприємства, якщо вони формуються у співвідношенні 3:1.

Задача № 28. Розрахувати показники рентабельності по підприємству за даними табл. 11.

Таблиця 11 – Вихідні дані

Показники	Сума
Обсяг випуску продукції, натур. один.	12000
Гуртова ціна за одиницю продукції, грн.	24
Собівартість за одиницю продукції	20
Прибуток від реалізації продукції підсобного господарства, грн.	4000
Збитки від позареалізаційних операцій, грн.	2000
Середньорічна вартість, грн.:	
- основних фондів	122000
- нормованих оборотних коштів	38000
Ставка податку на прибуток, %	30

ТЕМА: ВИРОБНИЧІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХНЬОГО ВИКОРИСТАННЯ

План семінарського заняття № 9:

1. Інвестиції підприємства: поняття та функціонально-елементний склад.
2. Класифікація інвестицій.
3. Методи визначення необхідного обсягу капітальних вкладень.
4. Джерела фінансування реальних інвестицій.
5. Методологічні основи визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій.
6. Показники оцінки ефективності виробничих інвестицій.
7. Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень.

Тема рефератів:

1. Прямі та портфельні іноземні інвестиції, кредитні лінії іноземних інвесторів.
2. Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин.
3. Сучасні тенденції залучення і використання фінансових інвестицій у чинній системі господарювання України.
4. Види застосування цінних паперів, порядок їх формування, обігу і використання.
5. Основні підходи економічного обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання.

Практичні завдання:

Завдання № 29. Встановити доцільність інвестицій у будівництво нового заводу за показником абсолютної економічної ефективності за даними табл. 12:

Таблиця 12 – Вихідні дані

Показники	Величина
1. Обсяг випуску продукції, тис. шт.	100
2. Оптова ціна виробу, грн.	2000
3. Повна собівартість виробу, грн.	1600
4. Капітальні вкладення у нове будівництво, млн. грн.	85
5. Вартість виробничих фондів, млн. грн.	55

Завдання № 30. В результаті реконструкції і залучення робітників змінилися такі показники:

- обсяг випуску продукції з 50 тис. шт. до 75 тис. шт.;
- собівартість виробу з 280грн. до 250 грн.;
- чисельність робітників з 4000 до 4200 чол.;
- обсяг капіталовкладень з 200 до 280 млн. грн.

Оптова ціна виробу складає 350 грн. Визначити: зростання продуктивності праці (в процентах); приріст прибутку (в грн.); річний економічний ефект та економію від зниження собівартості.

Завдання № 31. Визначити річний економічний ефект, економію від зниження собівартості річного випуску продукції, строк окупності додаткових капіталовкладень, якщо:

- витрати на матеріали в розрахунку на річний випуск продукції зменшилися з 280 тис. грн. до 120 тис. грн.;
- витрати на заробітну плату зменшилися з 400 тис. грн. до 284 тис. грн. на рік;
- інші статті собівартості не змінилися.

Капіталовкладення до впровадження заходів склали 200 млн. грн., після впровадження 1200 млн. грн.

Задача № 32. Визначити економічну ефективність кращого варіанту порівняно з діючим, а також період окупності додаткових капіталовкладень, величину економічного ефекту за даними табл. 13. Ціна на продукцію у порівнюваних варіантах залишається незмінною.

Таблиця 13 – Вихідні дані

Показники	Діюче підприємство	Реконструкція	Нове будівництво
Річний випуск продукції:			
- в оптових цінах, тис. грн.	12000	15000	15000
- в натуральних одиницях, тис. шт.	10,9	12,8	12,8
Основні виробничі фонди, тис. грн.	6000	8000	10000
Обсяг вивільнених капітальних вкладень, тис. грн.	–	2000	–
Витрати на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,9	0,8	0,7

Задача № 33. Розроблено три варіанти інвестиційного проекту (табл. 14). Визначити найбільш ефективний з них за показником чистого приведенного доходу, якщо дисконтна ставка становить 10%. Розрахувати індекс доходності та строк окупності інвестицій.

Таблиця 14 - Вихідні дані

Проект	Інвестиції («-») і грошові капітали («+») за рік, тис. грн.				
	0-й (розрахунковий)	1-й	2-й	3-й	4-й
I	-1000	+750	+500	0	0
II	-1000	+350	+350	+350	+350
III	-500	+180	+180	+180	+180

ТЕМА: ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ

План семінарського заняття № 10:

1. Сутність та види виробничої потужності підприємства.
2. Фактори, які визначають виробничу потужність.
3. Методика визначення виробничої потужності.
4. Оптимізація виробничої програми та потужності підприємства.

Практичні завдання:

Задача № 34. Виробнича потужність механічного цеху на початок аналізованого періоду складає 50 тис. комплектів деталей. З 1 липня поточного року введено додатково обладнання потужністю 1000 комплектів деталей, а з 1 жовтня вибуло з експлуатації обладнання потужністю 250 комплектів деталей. Плановий випуск передбачається за рік у кількості 47410 комплектів. Визначити середньорічну потужність механічного цеху і коефіцієнт її використання.

Задача № 35. Виробнича потужність механоскладального цеху – 1200 верстатів, ливарного – 1600 т; питомі витрати литва на один верстат – 1,4 т. Визначити коефіцієнт суміжності механоскладального і ливарного цехів.

Задача № 36. В складальному цеху згідно річному плану повинно бути зібрано 30 виробів. Площа, потрібна для складання одного виробу, дорівнює 120 м^2 , трудомісткість складання виробу – 20 днів. Річний дійсний фонд часу роботи цеху – 255 днів. Режим роботи однозмінний. Виробнича площа складального цеху – 320 м^2 . Визначити коефіцієнт використання площі цеху.

Задача № 37. В цеху машинобудівного заводу три групи верстатів: шліфувальні – 5 од., фрезерувальні – 11 од., револьверні – 12 од. Норма часу на обробку одиниці виробу в кожній групі верстатів відповідно: 0,5 год.; 1,1 год.; 1,5 год. Визначити виробничу потужність цеху. Якщо відомо, що режим роботи – двозмінний, тривалість зміни – 8 год.; регламентовані простої обладнання складають 7% від режимного фонду часу, число робочих днів на рік – 255.

Задача № 38. Ткацька фабрика працює у дві зміни, кількість ткацьких верстатів на початок року – 500 од. З 1 квітня встановлено 60 верстатів, а з 1 серпня вибуло 50 верстатів. Число робочих днів на рік – 260, плановий процент простоїв верстата у ремонті – 5%, продуктивність одного верстата – 4 м тканини на годину, план випуску продукції – 7500 тис. м. розрахувати виробничу потужність фабрики з випуску тканини і коефіцієнт її використання.

Задача № 39. Визначити виробничу потужність цеху і коефіцієнт її використання за таких умов: кількість однотипних верстатів в цеху – 100 од., з 1 листопада встановлено ще 30 од., з 1 травня вибуло 6 од., число робочих днів на рік – 258, режим роботи – двозмінний, тривалість зміни – 8 год., регламентований процент простоїв на ремонт обладнання – 6%, продуктивність одного верстата – 5 деталей на годину, план випуску за рік – 1700 тис. деталей.

2.2. Теми, що виносяться на самостійне вивчення

ТЕМА: ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Формування підприємницького середовища
2. Основні напрямки співпраці партнерів
3. Тенденції і проблеми розвитку спільних підприємств в Україні

Теми рефератів:

1. Активізація підприємницької діяльності в Україні.
2. Форми співробітництва у сферах виробництва , товарообміну і торгівлі, фінансових відносинах.
3. Тенденції розвитку міжнародних економічних відносин.
4. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація та процедура створення, механізм функціонування.
5. Тенденції і проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

ТЕМА: УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Пріоритети, узгодженість і взаємодія методів управління підприємствами.
2. Сфери застосування і тенденції раціоналізації різних типів організаційних структур управління підприємствами.
3. Зарубіжний досвід управління підприємствами (фірмами, компаніями, корпораціями).
4. Проблеми вдосконалення централізованого управління підприємствами та організаціями в Україні.

Теми рефератів:

1. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління підприємством.
2. Особливості формування організаційних структур управління новостворюваних підприємств.
3. Спрямованість та ефективність адміністративної реформи в Україні.
4. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки.

ТЕМА: ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Аналіз та оцінка впливу нововведень на економічні, соціальні та екологічні показники діяльності підприємств України.

2. Сучасні проблеми комплексної автоматизації та комп'ютеризації виробництва та процесів управління.
3. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання.

Теми рефератів:

1. Вплив нововведень на виробництво, господарську та підприємницьку діяльність.
2. Основні тенденції організаційного процесу в Україні.
3. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.
4. Інноваційні стратегії зарубіжних і вітчизняних фірм.
5. Тенденції формування національного науково-технічного потенціалу.

ТЕМА: ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БАЗА ВИРОБНИЦТВА

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Формування та вдосконалення системи показників технічного розвитку підприємства.
2. Використання показників технічного рівня виробництва при обґрунтуванні напрямків розвитку підприємства за ринкових умов господарювання.
3. Сучасний рівень використання виробничих потужностей на підприємствах різних галузей народного господарства України.

Теми рефератів:

1. Особливості формування виробничої бази на підприємствах різних галузей.
2. Діагностика стану технічного розвитку підприємства: необхідність, сутність, процедура та основні показники.
3. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства.
4. Особливості визначення виробничих потужностей різногалузевих підприємств.
5. Конверсія і диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

ТЕМА: ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Необхідність та ефективність конверсійних процесів на підприємствах воєнно-промислового комплексу України.
2. Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Теми рефератів:

1. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.
2. Малі фірми в системі господарювання розвинутих країн.
3. Спеціалізація, кооперування і конверсія виробничих підприємств, їх об'єктивна необхідність, сутність, показники рівня розвитку та ефективність.
4. Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва на підприємствах України.
5. Сучасний досвід застосування гнучких автоматизованих виробництв.

ТЕМА: ВИРОБНИЧА ТА СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Вплив інфраструктурних підрозділів на економіку підприємства.
2. Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства за ринкових умов.

Теми рефератів:

1. Вплив інфраструктурних підрозділів на економіку підприємства.
2. Особливості організації та діяльності ремонтних підрозділів підприємств різних галузей.
3. Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства за ринкових умов господарювання.
4. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства.
5. Проектування виробничих об'єктів, його етапи і стадії.

ТЕМА: ПРОГНОЗУВАННЯ, ПЛАНУВАННЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Роль і місце державних фінансових органів у процесі економічного регулювання діяльності підприємств України.
2. Система оподаткування підприємств, її докорінне реформування в Україні.
3. Типова структура і методологія складання бізнес плану підприємства.

Теми рефератів:

1. Державне економічне регулювання діяльності суб'єктів господарювання.
2. Світовий досвід прогнозування розвитку суб'єктів господарювання.
3. Сутність, стадії та логіка розробки бізнес-плану.

4. Розвиток системи стратегічного планування та бізнес-планування за ринкових умов господарювання.
5. Державне економічне регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств шляхом застосування досконалої системи їх оподаткування.
6. Сучасні тенденції реформування податкової системи в Україні.

**ТЕМА: ВИРОБНИЦТВО, ЯКІСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ПРОДУКЦІЇ**

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Оновлення продукції (послуг) під впливом науково-технічного прогресу та змінюваного попиту ринку.
2. Сучасні основні концепції маркетингу виробничого підприємства.
3. Обов'язкова та добровільна сертифікація продукції в Україні.
4. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції.

Теми рефератів:

1. Сучасні концепції виробничого та соціального маркетингу.
2. Оцінка маркетингового потенціалу фірми.
3. Технічні, організаційні та соціальні шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, що виробляється на підприємствах України.

**ТЕМА: ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА АНТИКРИЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВА**

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Можливі загрози для економічної безпеки господарюючого суб'єкта.
2. Реакція керівництва фірми на настання економічної кризи.
3. Змістова характеристика державної програми антикризового господарювання.

Теми рефератів:

1. Економічна безпека у системі діяльності фірми за ринкових умов господарювання.
2. Типова схема процесу забезпечення необхідного рівня економічної безпеки підприємств та організацій.
3. Змістова характеристика процесу забезпечення фінансової безпеки суб'єктів бізнесової діяльності.
4. Об'єктивна доцільність створення та функціонування служби безпеки фірми за ринкових умов діяльності.

**ТЕМА: РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ І САНАЦІЯ (ФІНАНСОВЕ
ОЗДОРОВЛЕННЯ) СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Чинники, що зумовлюють необхідність санації підприємств в Україні.
2. Набутий вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Теми рефератів:

1. Стратегія структурної перебудови економіки України та її базових галузей.
2. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання в Україні.
3. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

**ТЕМА: БАНКРУТСТВО І ЛІКВІДАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ
(ОРГАНІЗАЦІЙ)**

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Масштаби і тенденції банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.
2. Форми ліквідації підприємств (організацій)-банкрутів.

Теми рефератів:

1. Масштаби і тенденції банкрутства суб'єктів господарювання в Україні.
2. Організаційно-економічні процедури підприємств (організацій)-банкрутів.
3. Форми ліквідації підприємств (організацій).

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Систему контролю й оцінювання знань студентів з дисципліни розроблено відповідно до положень «Порядку оцінювання знань студентів КНТУ з урахуванням вимог Болонської декларації».

Оцінювання знань з дисципліни «Економіка підприємства» студентів напряму підготовки 030504 «Економіка підприємства» здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю знань (заліку та екзамену). Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру і рівня складності, засвоєння якого перевіряється відповідно під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблених навичок виконання практичних завдань, умінь самостійно опрацювати літературу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал.

Поточний контроль здійснюється під час семінарських і практичних занять у формах обговорення студентами актуальних питань дисципліни, аналізу ситуацій та розв'язання практичних завдань, оцінювання результатів їх самостійної роботи та індивідуальних завдань.

Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом базового програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни, умінь вирішувати практичні завдання тощо.

Підсумковий контроль (залік і екзамен) проводиться за білетами, які включають блоки теоретичних тестових питань і практичних завдань за усіма темами курсу, що дає можливість викладачу об'єктивно оцінити знання студента у повному обсязі.

Протягом академічного терміну вивчення курсу «Економіка підприємства» кожен студент повинен обов'язково виконати усі види завдань, передбачені навчальним планом. Тому, при виставленні підсумкової оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Критерії оцінки заліку (у 4-му семестрі):

– «зараховано» - студент має стійкі знання стосовно основних понять дисципліни, може сформулювати визначення основних категорій, самостійно встановити взаємозв'язки між поняттями (показниками);

– «не зараховано» - студент не має повних і системних знань стосовно основних понять дисципліни, не може сформулювати визначення основних категорій, не має уявлення про взаємозв'язки між поняттями (показниками), які вивчаються у межах дисципліни.

Контроль виконання студентом курсової роботи у 5-му семестрі за шкалою, представленою у табл. 15, проводиться членами комісії (у складі 3-х викладачів кафедри) і передбачає:

1) оцінку якості виконання студентом пояснювальної записки, яка враховує:

– відповідність змісту курсової роботи завданню та вимогам методичних рекомендацій щодо її виконання;

– ступінь самостійності роботи студента при виконанні ним розрахунків, їх правильність та своєчасність відповідно до календарного плану-графіку, зазначеного у завданні на курсову роботу;

– наявність елементів науково-дослідного характеру;

– оформлення пояснювальної записки згідно вимог нормативних документів;

2) оцінку захисту роботи, у ході якого студент відповідає на запитання членів комісії, пов'язані як з теоретичними, так і з практичними аспектами роботи.

Таблиця 15 - Шкала оцінювання виконання курсової роботи

Пояснювальна записка	Захист роботи	Сума
до 60 балів	до 40 балів	до 100 балів

Підсумкова оцінка знань студента з дисципліни «Економіка підприємства» виставляється за результатами складеного ним у 5-му семестрі іспиту відповідно до шкали (табл. 16) за наведеними нижче критеріями.

Критерії оцінки іспиту (у 5-му семестрі):

– «відмінно» (90-100 балів, А) - за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; аргументоване висловлення своєї думки; вміння аналізувати економічні явища, які вивчаються у курсі «Економіка підприємства», у їхньому взаємозв'язку і розвитку та робити обґрунтовані висновки; творчий підхід до виконання індивідуальних завдань; здатність чітко і лаконічно, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

– «добре» (82-89 балів, В) - за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; здатність аналізувати економічні явища та робити обґрунтовані висновки; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних завдань;

– «добре» (74-81 балів, C) - за міцні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; здатність аналізувати економічні явища та робити висновки, які можуть бути неповними та недостатньо обґрунтованими; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

– «задовільно» (64-73 балів, D) - за знання навчального матеріалу на репродуктивному рівні; не достатньо аргументовані відповіді; посередню здатність аналізувати економічні явища та робити висновки; уміння використовувати теоретичні знання лише у стандартних ситуаціях під час розв'язання практичних завдань або міцні знання теоретичного матеріалу, проте слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних завдань;

– «задовільно» (60-63 балів, E) - за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень або невміння їх застосування під час розв'язання деяких практичних завдань;

– «незадовільно» (35-59 балів, FX) - за відсутність знань стосовно певної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

– «незадовільно» (1-34 балів, F) - за відсутність знань стосовно значної частини навчального матеріалу та основних фундаментальних положень, суттєві помилки у відповідях на запитання, нездатність орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань.

Таблиця 16 - Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Ареф'єва О.В., Сахаєв В.Г., Ареф'єв О.В., Махсма М.Б., Попрозман О.І. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Європейський ун-т. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2004. – 238 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – Вид. 2-е, доп., перероб. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
4. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. I-IV рівнів акредитації. – 2.вид., виправ. і доп. – К.: Каравела, 2001. – 298 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Атіка, 2002. – 480 с.
6. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – К.: А.С.К., 2004. – 400 с.
7. Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П., Покропивний С.Ф., Сай В.М. Економіка підприємства: Підручник / Київський національний економічний ун-т / С.Ф. Покропивний (ред.). – 2.вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 526 с.
8. Петрович Й.М., Кіт А.Ф. та ін. Економіка підприємства: Підручник /за заг.ред. Й.М. Петровича. – Львів: «Новий світ-2000», 2004. – 680 с.
9. Покропивний С.Ф., Швиданенко Г.О., Федонін О.С., Колот В.М., Павленко І.А. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і ситуацій: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т / А.П. Наливайко (голова редкол.). – 2. вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 323 с.
10. Шаповал О.Ф. Економіка підприємства: навч. посіб. для дистанц. навчання / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». – К.: Університет «Україна», 2008. – 213 с.
11. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.
12. Шваб Л.І. Економіка підприємства (для самостійної роботи): Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Житомирський держ. технологічний ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 424 с.
13. Шегда А.В., Нахаба М.П., Баюра Д.О., Голованенко М.В., Горянський В.Ф. Економіка підприємства: Підручник / А.В. Шегда (ред.). – К.: Знання, 2006. – 615 с.

Додаткова:

14. Антикризисное управление/ В.И.Кошкин и др. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 529 с.
15. Антикризисное управление: Учебник для студ. вузов/ Ред.Э.М. Коротков. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 432 с.
16. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие/ Т.Б. Бердникова. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 215 с.
17. Бланк И.А. Управление использованием капитала. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2000. – 656 с.
18. Бланк И.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 496 с.
19. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс/ И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга: Ника-Центр, 2004. – 656 с.
20. Бойчук І.М., Харів П.С. та ін. Економіка підприємства: Навч.посібник, 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: «Каравелла», 2001.
21. Валдайцев С.В. Антикризисное управление на основе инноваций: Учеб. пособие/ С.В. Валдайцев. – Спб: С.-Петербург. ун-т, 2001. – 232 с.
22. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
23. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч.посібник.– К.: КНЕУ, 2003. – 524 с.
24. Головань С.И. Бизнес-планирование: Учеб. пособие/ С.И. Головань. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 318 с.
25. Журило І.В. Конкурентоспроможність нової продукції промислово-виробничого призначення: теоретичні аспекти, методика прогнозування та забезпечення: Монографія: – Кіровоград, ПВД «Мавік», 2007. – 186 с.
26. Загородній А. Менеджмент реальних інвестицій: Навч.посібник/ А. Загородній; А. Загородній, Ю. Стадницький. – К: Знання, 2000. – 209 с.
27. Зимин Н.Е. Анализ и диагностика финансового состояния предприятий: Учеб. пособие/ Н.Е. Зимин. – М.: ЭКМОС, 2002. – 240 с.
28. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие/ Ред. Л.Н. Оголева. – М: ИНФРА-М, 2001. – 240 с.
29. Инфраструктура товарного рынка: Навч. посібник/ Ред. І.В. Сорока. – К.: Студцентр, 2002. – 608 с.
30. Кардаш В.Я. Маркетингова товарна політика: Підручник. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.
31. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002. – 337 с.

32. Корпоративный менеджмент: Справочник для профессионалов/ Ред. И.И. Мазур. – М.: Высш. шк., 2003. – 1077 с.
33. Крылов Э.И. Анализ эффективности инвестиционной и инновационной деятельности предприятия: Учеб. пособие/ Э.И. Крылов, И.В. Журавкова. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 384 с.
34. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 376 с.
35. Мишин, В.М. Исследование систем управления: Учебник/ В.М. Мишин. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 527 с.
36. Немцов, В.Д. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник / В.Д. Немцов, Л.С. Довгань. – К.: УВПК ЕксОб, 2002. – 560 с.
37. Новицкий Н.И. Управление качеством продукции: Учеб. пособие. – Минск: Новое знание, 2001. – 237 с.
38. Огвоздин В.Ю. Управление качеством: основы теории и практика: Учеб. пособие/ В.Ю. Огвоздин. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Дело и Сервис, 2002. –160 с.
39. Онищенко В.О. Організація виробництва: Навч.посібник. – К.: Ліро, 2003. – 336 с.
40. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.
41. Пилипчик В.П. та ін. Промисловий маркетинг: Навч.посібник. – К.: ЦНЛ, 2005. – 264 с.
42. Ползунова Н.Н. Исследование систем управления: Учеб. пособие/ Н.Н. Ползунова, В.Н. Краев. – М.: Академический Проект, 2004. – 176 с.
43. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч. Посібник. – К.: Вікар, 2001. – 178 с.
44. Производственный менеджмент: Учебник для студ.вузов/ Ред.С.Д.Ильенкова. – М: ЮНИТИ, 2000. –583 с.
45. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник/ Г.В. Савицкая. – 8-е изд., перераб. – БМ, 2003. – 640 с.
46. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства / Н.В. Тарасенко. – 2-ге вид. стер. – К.: Алерта, 2003. – 485 с.
47. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. – Навч. посібник. – К.: Каравела. 2003. – 432 с.
48. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.
49. Трнев, Н.Н. Предприятие и его структура: Диагностика. Управление. Оздоровление: Учеб. пособие/ Н.Н. Трнев. – М.: ПРИОР, 2000. – 240 с.
50. Управление затратами на предприятии: Учебник/ В.Г.Лебедев и др.; Ред.: Г.А. Краюхин. – СПб: Бизнес-пресса, 2000. –277 с.

51. Фатхутдинов Р.А. Организация производства: Учебник/ Р.А. Фатхутдинов. – М: ИНФРА-М, 2001. – 672 с.
52. Федюкин В.К. Методы оценки и управления качеством промышленной продукции: Учебник/ В.К.Федюкин, В.Д. Дурнев, В.Г. Лебедев. – 2-е изд, перераб. и доп. – М: Филинь; Рилант, 2001. – 328 с.
53. Хрипач В.Я., Суша Г.З. и др. Экономика предприятия. – Минск: Экономпресс, 2000. – 315 с.
54. Экономическая стратегия фирмы: Учеб. пособие / Под ред. А.П. Градова. –3-е изд., испр. – СПб.: Спец-Лит, 2000. – 589 с.
55. Яковлев Н.Я. Цены и ценообразование: Учеб. пособие/ Н.Я. Яковлев. –3-е изд., перераб. и доп. – М: Маркетинг, 2001. – 106 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» від 12.02.2015 № 191-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 № 5018-VI (Редакція від 20.12.2015) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» від 06.09.2012 № 5205-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-BP [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 р. № 5007-VI (Редакція станом на 24.06.2015) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція станом на 20.09.2015) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс] // Держстат України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents>.
9. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Податок на прибуток підприємств у 2015 році (в рамках нової податкової реформи) [Електронний ресурс] // Інтернет-бухгалтер «Аудіт». – Режим доступу: <http://www.audit-helper.com.ua>.
11. Положення про керівну раду національного органу стандартизації. Наказ від 02.02.2015 № 76 [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Питання, які виносяться на екзамен:

1. Предмет та методологія курсу «Економіка підприємства».
2. Поняття підприємства, цілі і напрямки його діяльності.
3. Правові основи функціонування підприємства.
4. Класифікація підприємств.
5. Структура підприємства.
6. Добровільні та інституційні об'єднання підприємств.
7. Ринкове середовище та інституційні об'єднання підприємств.
8. Виробнича програма підприємства.
9. Виробничі фонди підприємства.
10. Класифікація та структура основних фондів.
11. Оцінка основних фондів.
12. Спрацювання, амортизація і відтворення основних фондів.
13. Ефективність відтворення та використання основних фондів.
14. Склад і структура оборотних фондів підприємства.
15. Оборотні кошти і джерела їх формування.
16. Управління (нормування) оборотними коштами.
17. Показники оборотності (ефективності використання) оборотних коштів. Напрямки покращення використання оборотних коштів.
18. Нематеріальні ресурси підприємства.
19. Нематеріальні активи підприємства.
20. Реалізація права власності на нематеріальні ресурси.
21. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів.
22. Поняття, класифікація та структура персоналу.
23. Визначення чисельності окремих категорій працівників.
24. Кадрова політика і система управління персоналом.
25. Оцінка персоналу.
26. Продуктивність праці персоналу.
27. Мотивація трудової діяльності працівників.
28. Політика оплати праці.
29. Тарифно-посадова система оплати праці.
30. Форми та системи оплати праці.
31. Безтарифна система оплати праці.
32. Участь працівників у прибутках.
33. Витрати на собівартість продукції (послуг).
34. Сутність і види капіталу.
35. Сукупні витрати підприємства та собівартість загального обсягу продукції
36. Собівартість окремих виробів.
37. Класифікація витрат та види собівартості.

38. Аналітичні аспекти співвідношення змінних та постійних витрат.
39. Ціна на продукцію, види цін.
40. Методи ціноутворення.
41. Зміст і форми фінансової діяльності підприємства.
42. Формування й використання прибутку.
43. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.
44. Ефективність виробництва (діяльності підприємства).
45. Поняття, склад і структура інвестицій.
46. Визначення необхідного обсягу і джерел фінансування виробничих інвестицій.
47. Формування і регулювання фінансових інвестицій (цінних паперів).
48. Залучення іноземних інвестицій для розвитку та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.
49. Оцінка ефективності виробничих інвестицій (традиційна методика).
50. Нова методика оцінки ефективності виробничих інвестицій в умовах ринку.
51. Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень.
52. Суть, показники та методи оцінювання якості продукції.
53. Стандартизація та сертифікація продукції (послуг).
54. Державний нагляд за якістю та внутрішньо виробничий технічний контроль.
55. Рівень економічної безпеки і кризовий стан підприємства
56. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства.
57. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання.
58. Санація (фінансове оздоровлення) господарюючих суб'єктів.
59. Банкрутство підприємств (організацій) як економічне явище.
60. Організація і наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій).

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ	4
2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ	22
2.1 Тематика та плани практичних занять.....	22
2.2. Теми, що виносяться на самостійне вивчення.....	36
3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА».....	41
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	44
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	48
ДОДАТКИ	49

Навчально-методичне видання

І.В. Журило

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Методичні вказівки до вивчення курсу для студентів напряму
підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»

Підписано до друку _____ -
Формат 60×84 1/16. Ум. друк. арк. 3,5 Авт. арк. 2,4.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк офсетний. Тираж 50. Зам. № _____ -.

РВЛ КНТУ 25006, м. Кіровоград, пр. Університетський, 8